

SOCIETAT ▶ MANRESA

LA MANRESA DE LES BASES (2): LA SOCIETAT MANRESANA (2)

125
ANYS

Unes classes socials molt delimitades

► La industrialització va comportar canvis importants en l'estructura social de Manresa, encapçalada per la burgesia industrial i comercial. Darrere seu hi havia jutges, notaris, advocats i altres professionals liberals, la família artesana i el petit comerciant

Francesc Comas

MANRESA

En el capítol de la setmana passada vam explicar que la industrialització i les seves conseqüències van comportar uns grans canvis en l'estructura social de la ciutat. La nova jerarquia social estava encapçalada per la burgesia industrial i comercial, que controlava el poder econòmic, polític i social.

En un segon nivell, trobaríem una sèrie de famílies en què el cap de casa tenia una activitat típica i representativa d'una ciutat que exercia el poder de capitalitat intercomarcal i que necessitava una sèrie de professionals especialitzats i moltes vegades relacionats amb els òrgans del poder.

Les forces vives de la ciutat

Trobem jutges, notaris, càrrecs militars de la caserna del Carme (generalment, funcionaris castellonoparlants enviats per l'estat a la ciutat que hi residien un període fins que es podien promocionar i anar a una destinació més bona). Com a forces vives de la ciutat, gaudien d'un reconeixement social i ocupaven un lloc preeminent en processons, desfilades i altres activitats oficials.

Així, per exemple, a la processó que van instaurar les monges Reparadores a principi de maig en honor a Maria Reparadora des del 1900 portava el pendó principal el tinent coronel o comandant del batalló de Mèrida o de Reus de la

Primer tram de la muralla del Carme, on es concentraven magatzems majoristes

caserna del Carme i, a partir del 1913, el pendentista va passar a ser un prohoms de la ciutat.

Així mateix, quedarien inclosos en aquest grup advocats, procuradors i altres professions liberals, com metges, veterinaris, farmacèutics, arquitectes, etc., que també gaudien d'un cert prestigi social, i moltes vegades els trobem en la constitució de les entitats que es van crear a l'època de les Bases, com l'Orfeó Manresà, el Centre Excursionista de la comarca del Bages i l'Esbart Manresà de Dansaires, entre d'altres.

Els seus despatxos professionals s'ubicaven als carrers centrals de la ciutat històrica, com So-

breroca, Sant Miquel, Bastardes, Piques i Born, si bé a l'inici del segle XX ja es van anar obrint consultes als nous espais de l'exemple, com les muralles de Sant Domènec i de Sant Francesc, carretera de Cardona i Pas de Cardona.

Artesans i comerciants

En una jerarquia inferior, hi ha la família artesana i el petit comerciant. En els dos casos es tracta d'unitats familiars que acostumaven a ser a la vegada unitats laborals, ja que tota la família participava d'una manera directa o indirecta en el taller o en la botiga.

La dona del cap de casa es dedicava a «sus labores», però, gene-

ralment, treballava a la botiga i rebia moltes vegades l'ajuda de les filles. Els fills estudiaven a la ciutat fins que arribaven a l'edat de treballar i anaven a aprendre l'ofici familiar en una altra botiga o taller. Era freqüent que hi hagués aprenents que visquessin a la casa a canvi d'adquirir uns coneixements; no cobraven cap salari, però eren vestits i alimentats per l'amo. La majoria d'aquests aprenents eren joves immigrants procedents de la Catalunya rural que havien arribat a Manresa buscant feina. Moltes vegades un artesà procedent d'un poble i que s'havia instal·lat a Manresa agafava nois del seu lloc d'origen.

«La dona del cap de casa es dedicava a 'sus labores', però, generalment, treballava a la botiga ajudada per les filles»

«En alguns casos, ens trobem aprenents procedents de Casa Caritat. Una bona part dels nens asilats aprenien un ofici»

Aquest tipus d'estructura era freqüent entre els oficis més tradicionals, com botiguers, sastres, barbers, fusters, basters, cerers, cistellers, etc.

Aprendre un ofici

Així mateix, en alguns casos, ens trobem aprenents procedents de Casa Caritat. Una bona part dels nens asilats aprenien un ofici «net» a casa d'un mestre artesà. Eren molts els nois que aprenien l'ofici de sastre, fuster, sabater, etc. La majoria eren alimentats i vestits per la persona que els donava feina (això volia dir que era una boca menys per alimentar i un cos menys per vestir per la casa) i, si rebien un sou, s'ingressava a les rendes de Casa Caritat.

També quedarien inclosos en aquest grup els petits tallers industrials del metall o els nombrosos tallers de cinteria que hi havia als pisos superiors o baixos de moltes cases de la ciutat.

Alguns membres de la petita burgesia i de l'artesanat van participar en els nous partits polítics federalistes, republicans socialistes o progressistes que es constituïen a Manresa, i alguns van entrar, fins i tot, al govern municipal.

L'APUNT

La simbiosi entre feina i casa

► El paper de capital intercomarcal que va fer Manresa a final del XIX i principi del XX es va manifestar en l'obertura d'un gran nombre de majoristes de comerç a l'engròs o majoristes del ram de l'alimentació, cereals, d'oli, drogueries, etc., com els Costa, Guitart, Vila, Rosell i Badal. També, ferreteries, de vi a l'engròs i destil·leries i petits comerços que subministraven productes a tots els pobles i colònies industrials de les conques del Llobregat, el Cardener i els altiplans.

La petita burgesia comercial -que representava quasi el 40 % de la població manresana dedicada al sector dels serveis- va obrir botiga en els nous eixos de la ciutat.

A final del XIX, van començar a aparèixer a la carretera de Vic, carretera de Cardona, Cós i altres carrers noves tipologies reglamentades a les ordenances de Barcelona amb habitatge i botiga, com encara és visible avui dia

en algun establiment.

Els baixos es destinaven a taller o botiga, i els habitatges solien tenir dos o tres pisos d'alçada. El primer pis es destinava a habitatge dels propietaris i els altres eren de lloguer. Solien ser cases entre mitgeres, i a cada replà hi havia un llarg corredor que feia de repartidor de les habitacions, i en alguns casos es feien sense celobert de ventilació.

A partir del 1875 es va posar de moda la construcció d'entresòls que rebien la llum per la botiga. En alguns casos, l'entresòl donava a l'exterior, a la part alta de la botiga que limita un arc escarser.

Les Ordenances Municipals del 1900 van regular que les plantes baixes havien de tenir forçosament 3,50 metres d'alçada, i fins a partir d'un metre d'alçada sobre el nivell del carrer no hi podia haver un habitatge. El problema es va solucionar fent un entresòl amb ven-

Botiga i habitatge en una casa plurifamiliar de la segona meitat del XIX

tilació indirecta dins de la botiga o magatzem, que podem trobar en moltes cases de la carretera de Vic i Cardona. La part de venda al públic és més alta i la del magatzem, baixa.

D'aquesta manera, es produïa una simbiosi entre vida familiar i vida laboral; fora de l'horari comercial la botiga estava oficialment tancada, però estava oberta per als veïns.